

ZAHRANIČNÍ POLITIKA ČESKÉ REPUBLIKY

dokumenty

11/2006

MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ

PREZIDENT ČESKÉ REPUBLIKY

**PROJEV PREZIDENTA REPUBLIKY VÁCLAVA KLAUSE
NA STÁTNÍ VEČEŘI S PREZIDENTEM CHORVATSKÉ REPUBLIKY
STJEPANEM MESIĆEM
(13.11.2006)**

Vážený pane prezidente, vážené dámy, vážení pánové

je mi velkou ctí přivítat Vás dnes večer při této slavnostní příležitosti na Pražském hradě. Považuji tuto Vaši návštěvu za symbolické potvrzení tradičního přátelství našich zemí, jejich politického partnerství a podpory, kterou Česká republika vyjadřuje vstupu Chorvatska do Evropské unie.

Naše země nejsou přímými sousedy, přesto si však troufám říci, že jak tradice tak současnost našich vzájemných vztahů ukazuje na naši mimořádnou blízkost. Není to pouze blízkost jazyka a tisíciletá příslušnost našich národů k západní kultuře, které vždy vytvářely základ česko-chorvatské sounáležitosti. I historie našich národů ukazuje mnohé paralely a podobnosti. Dějiny Chorvatska i českých zemí jsou dějinami malých národů nucených po staletí obhajovat a prosazovat svoji identitu a státnost proti mocnějším sousedům v politicky velmi citlivých regionech Evropy. Tři staletí prožily naše národy společně v habsburském soustátí, bojující společně nejprve proti tureckému nebezpečí, v devatenáctém století pak za emancipaci a rovnoprávnost slovanských národů v rámci monarchie. Právě v této době se zrodila tradice moderních česko-chorvatských vztahů. Na pražské Karlově univerzitě získávalo vzdělání mnoho příslušníků mladé chorvatské inteligence a na druhé straně odpor Chorvatů proti budapeštskému centralismu byl inspirací pro českou politiku. Mnozí její představitelé, včetně Tomáše Masaryka, pozdějšího prvního československého prezidenta, se také aktivně angažovali na obranu chorvatských vlastenců proti státní perzekuci.

Československo a Jugoslávie vzniklé po první světové válce také v mnohém sdílely podobný osud. Oběma spojencům v rámci tzv. Malé dohody se, v obtížném meziválečném období, jehož druhá polovina již byla poznamenána nástupem fašismu a nacismu v Evropě, nepodařilo překonat národní antagonismy, které zdědily a jimž také nakonec podlehly. Poválečné období bylo charakterizováno nástupem komunistické totality, která poznamenala historii obou našich zemí na dlouhá desetiletí. Přesto však je možné říci, že v celém tomto komplikovaném období historie byly vztahy mezi našimi národy maximálně přátelské a v myslích našich občanů vždy takovými byly bez ohledu na to, jakými cestami se ubírala tehdejší oficiální politika. Dalmácie byla pro Čechy dlouhou dobu branou na západ, jíž především po srpnu 1968 odešly desítky tisíce lidí. Nikdy nezapomeneme na pomoc a podporu, kterou se jim u Vás v oněch těžkých dobách dostávalo.

Pád komunismu na konci 80. let 20. století otevřel před našimi národy šanci na opětovné vybudování svobodné a demokratické společnosti. Současně však vyvolal řadu obrovských problémů a nejistot, které poznamenaly proces transformace i politický vývoj. Mnohonárodní útvary, jakými bylo Československo a Jugoslávie, nepřežily nápor změn, avšak zatímco k rozdělení Československa došlo dohodou, provázal rozpad bývalé Jugoslávie tragický konflikt, jehož důsledky nebyly v některých jejích částech překonány dodnes. Jsme velmi rádi, že se Vaší zemi,

vážený pane prezidente, podařil po skončení bojů rychlý návrat mezi stabilní a demokratické státy a že Chorvatsko sdílí politickou orientaci i hodnoty, na nichž stojí i naše republika. Plně podporujeme vstup Vaší země do Evropské unie a považujeme tento krok i za jednu z hlavních priorit Evropské unie v následujících letech.

Vážený pane prezidente, velmi mě těší, že se Vaše země znovu stala pro naše občany jedním z nejoblíbenějších cílů cest za odpočinkem a poznáním. Jejich počet se každoročně blíží téměř jednomu miliónu osob, a to je skutečně impozantní číslo. Jsem rád, že mají příležitost obdivovat krásy Vašeho jaderského pobřeží, památky Zadaru a Dubrovniku a dalších krásných míst Vaší země. Vzpomínám na svou loňskou návštěvu Chorvatska, která potvrdila vše, o čem zde nyní hovořím. Vítáme i stále rostoucí počet Vašich občanů, kteří přijíždějí do České republiky.

Mezilidská pouta v česko-chorvatských vztazích však nevytvářejí pouze turisté. Chci zmínit i českou menšinu ve Vaší zemi, s níž jsme měl loni také to potěšení se setkat, a která představuje zvláštní a velmi významné trvalé pouto mezi našimi zeměmi.

Jsem velmi rád, že dynamický rozvoj zaznamenávají naše hospodářské vztahy, že roste kulturní výměna, že se úspěšně rozvíjí partnerství mezi českými a chorvatskými městy a regiony. Očekávám, že vstup Chorvatska do Evropské unie bude znamenat další impuls ve všech těchto oblastech.

Vážený pane prezidente, dovoluji mi, abych pozvedl číši a připil na přátelství mezi našimi zeměmi, na prosperitu Chorvatska, šťastný život jeho občanů, na zdraví Vás a Vašich blízkých.

Václav Klaus, Pražský hrad, 13.11.2006

**ČESKÝ PŘEKLAD PROJEVU NA EVROPSKÉM BANKOVNÍM KONGRESU
VE FRANKFURTU - SVOBODA A VOLNÝ TRH
(16.11.2006)**

Nemýlím-li se, naposledy jsem zde vystoupil před 9 lety. I když jste mne zvali každý rok, vždy jsem se omluvil. Hlavním důvodem bylo to, že se Váš kongres koná v – pro mne – velmi nevhodný den. V České republice je 17. listopad národním svátkem. Je to den, kdy oslavujeme výročí konce komunismu a počátku budování svobodné společnosti. V tento den mám být doma. Tentokráte jste mně však nabídli, abych promluvil na téma „Svoboda a volný trh“, což je tak atraktivní téma, že jsem pozvání nemohl odmítnout.

Mé názory na svobodu a volný trh jsou zásadně ovlivněny mou životní zkušeností, která je spojena právě s tímto dnem. Před 17 lety jsem žil v zemi, kde nebyla ani svoboda, ani volný trh, což už se dnes dost obtížně vysvětluje. Pro člověka mého typu bylo v té době naprosto nepředstavitelné, že bych směl navštívit Váš frankfurtský kongres.

Nemožnost cestovat do svobodného světa nebyla jediným problémem. Neexistovala politická svoboda, ani občanská práva. Samo občanství bylo prázdným slovem. Byli jsme velmi silně omezováni ve všech osobních aktivitách. Ekonomika byla centrálně administrována (byl to slavný německý ekonom Walter Eucken, kdo mně inspiroval k tomu, abych mluvil o ekonomice centrálně administrované místo centrálně plánované). Měli jsme rigidní monopol zahraničního obchodu, který byl založen na téměř merkantilistickém uvažování, že máme dovážet jen to, co je – v očích centrálních plánovačů – nutné pro bilanční rovnováhu ekonomiky a vyvážet jen tolik, abychom neměli obchodní deficit. Svobodné rozhodování výrobců a spotřebitelů neexistovalo. Komparativní výhody a další základní ekonomické principy nebyly brány v úvahu. Výsledkem byl mimořádně neefektivní, nadměrně regulovaný, nesvobodný a neliberální systém.

Snili jsme o tom, že se tohoto systému zbavíme. A někteří z nás jsme nechtěli nic méně než totální změnu, nic méně než úplnou transformaci celého politického, ekonomického a sociálního systému. Věděli jsme, že to vyžaduje liberalizaci jak politického, tak ekonomického života. Věděli jsme i to, že – přinejmenším v naší části světa, v našem kulturním a civilizačním kontextu (nemluvíme o jihovýchodní Asii) – je politický a ekonomický svět propojený a že není možné liberalizovat jen jeden z nich, samostatně, nebo v nějakém rafinovaně vymyšleném pořadí. Muselo to být uděláno současně.

Politický úkol po pádu komunismu byl relativně snadný. Stačilo liberalizovat vstup na politický trh, což potvrzuje mé dlouhodobé přesvědčení, že není možné konstruovat politický systém shora, ale že ho ani nelze „dovést“ ze zahraničí. Musí vyrůstat zevnitř. Proto jsme v naší zemi do spontánní evoluce našeho politického systému nedělali žádné zásahy.

Zásadním způsobem změnit ekonomický systém je daleko těžší a zejména je to daleko více náročné na čas. Museli jsme liberalizovat, deregulovat a privatizovat

celou ekonomiku, protože všechno bylo ve státním vlastnictví a pod přísnou regulací.

Velmi rychle jsme pochopili, že předpokladem úspěchu je dalekosáhlá liberalizace zahraničního obchodu. Musím opakovat, že jsme museli liberalizovat zahraniční obchod po půl století uzavřené a téměř autarkní ekonomiky. Udělali jsme to prakticky přes noc, 1. ledna 1991, bez jakéhokoli gradualismu. Je to důležité zdůraznit. Díky dnes znovu dominujícím neliberálním politickým, ekonomickým a sociálním ideologiím je evropský kontinent velmi daleko od „svobody a volného obchodu“.

Rád dodávám, že je dnešní situace v Evropě samozřejmě daleko lepší, než jak tomu bylo u nás před 17 lety. Dnes se snažíme posunout nikoli ze zcela nesvobodného obchodu ke zcela svobodnému, ale „pouze“ z méně svobodného do více svobodného. Udělat tuto změnu je však, paradoxně, obtížnější. Je velmi frustrující vidět, že jakákoli změna vyžaduje roky. Mocné zájmy se snadno dohodnou, posilují se navzájem a vytvářejí skutečně mezinárodní bratrstvo (tady v Německu bych asi měl říct Kameradschaft). Jsou schopny zablokovat jakýkoli pokrok. Slyším časté stížnosti odborů, obchodních komor a podobných institucí zde v Německu, i kdekoli jinde, že směřování k volnému obchodu bude mít „smrtící důsledek“. Musím říci, že kdybychom v momentu našeho přechodu od komunismu ke svobodné společnosti uvažovali podobným způsobem, nebyli bychom schopni udělat vůbec nic.

Totéž platí o politických a občanských svobodách. Svoboda buď je a nebo není. Musí být zavedena plně, nikoli částečně. Není možné brát ohledy na módní – pro někoho možná progresivní a žádoucí – názory. Není možné akceptovat požadavky tzv. politické korektnosti. Není možné naslouchat dnes populárním „ismům“ (jako je multikulturalismus, humanrightismus, ekologismus, supranacionalismus, komunitarismus, feminismus, NGOismus, atd.). Tyto „ismy“ k větší svobodě nepřispívají, naopak ji ohrožují. V posledních desetiletích jsme si v Evropě vytvořili atmosféru, zákony a instituce, které blokují veřejnou debatu a které znemožňují, abychom cokoliv diskutovali vážně.

Před 17 lety, v momentu kolapsu komunismu, jsem očekával, že bude v roce 2006 svět svobodnější, a to jak v politickém, tak v ekonomickém smyslu, než je tomu dnes.

Neočekával jsem dnešní stupeň postdemokracie, demokratického deficitu a byrokratického regulování společnosti. Neočekával jsem, že se dožiji další rigidní verze autoritativního ekonomického plánování, která je eufemisticky nazývána společná zemědělská ekonomika. Neočekával jsem tak účinné metody omezování obchodu, které vyspělé země Evropy a Ameriky používají vůči rozvojovým zemím třetího světa. Neočekával jsem pokusy konstruovat – což ve skutečnosti znamená blokovat – trhy, pod hesly antimonopolní nebo prokonkurenční politiky. Neočekával jsem dnešní rozsah přerozdělování důchodů a tak ničivou paternalistickou státní politiku. Neočekával jsem, že bude vybudováno tolik bariér pro mobilitu pracovních sil, což přispívá k masové imigraci. Neočekával jsem politickou kontrolu hospodářství, která vychází ze spojenectví státních regulátorů s těmi hospodářskými odvětvími, která mají

regulovat. Neočekával jsem takové pokrytectví, jaké vidíme u mnohých zemí, které požadují liberalizaci obchodu od ostatních, ale samy udržují obchodní bariéry a subvence pro své vlastní produkty. Neočekával jsem takovou „averzi k riziku“ na straně politiků, kteří maximalizují počet let strávených ve svém úřadu místo toho, aby maximalizovali počet nutných změn, směřujících ke svobodě a volnému obchodu.

Myšlenky mají své důsledky. Protože je svobodný trh s myšlenkami důležitější než jakýkoli jiný trh, začněme tam. A nezapomínejme při tom, že svoboda a volný obchod jdou ruku v ruce. Není mezi nimi žádná substituce, žádné něco za něco. Je tam komplementarita. Musíme s tím něco udělat. Už je dávno pět minut po dvanácté.

Václav Klaus, český překlad projevu na Evropském bankovním kongresu ve Frankfurtu, 17. listopadu 2006

**ČLÁNEK PREZIDENTA REPUBLIKY VÁCLAVA KLAUSE
PRO DENÍK MLADÁ FRONTA DNES:
MILTON FRIEDMAN UŽ NENÍ MEZI NÁMI
(18.11.2006)**

Zprávu o smrti Milтона Friedmana jsem dostal ve Frankfurtu nad Mohanem přesně ve chvíli, kdy jsem se připravoval přednést na Evropském bankovním a finančním kongresu svůj projev, který měl název „Svoboda a svobodný trh“. Bylo to téměř příznačné. Milton Friedman se zasloužil o mnoho věcí, ale snad nejvíce je spojován právě se svobodou a se svobodným (volným) trhem. Je nás ve světě více, kdo tyto dva základní atributy demokratické společnosti v posledním půlstoletí obhajoval, ale nikdo se o ně asi nezasloužil tolik, jako právě on. Zním pouze dvě konkurenční jména: paní Thatcherová a von Hayek. Všechna další jména už jsou o stupínek níže.

Byl natolik významným ekonomem, že za ekonomii dostal Nobelovu cenu. Natolik zasáhl do oblasti hospodářské politiky, že se jeho pozice – pod názvem monetarismus – počátkem sedmdesátých let stala do té míry uznávanou doktrínou, že vytlačila už skoro čtyři desetiletí kralující keynesiánství. Byl i nejsilnějším hlasem obhajujícím svobodu, trh, kapitalismus proti socialismu a státnímu intervencionismu a paternalismu. V každé z těchto tří oblastí byl jeho přínos a vliv enormní. I kdyby působil jenom v jedné z nich, i přesto by si svou světovou proslulost zasloužil.

Považoval jsem za mimořádnou čest, že jsem ho mohl osobně poznat, že jsem se s ním mohl mnohokrát na nejrůznějších místech světa setkat, že jsem s ním jel v kanadských Whistler Mountains na lyžařském vleku, že jsme spolu hráli tenisovou čtyřhru, že jsem mohl pronášet laudatio, když v roce 1997 na pražské VŠE dostával čestný doktorát, že jsem ve floridském Jacksonville dostal cenu, kterou rok před tím dostal on, atd., atd. Že jsem kdysi pronesl – jako ministr financí, který nechtěl od Světové banky přijmout půjčku na financování zahraničních poradců (samozřejmě za peníze našich daňových poplatníků) – větu, že „nechci vydávat tvrdé peníze za měkké rady“, kterou Milton Friedman následně opakovaně označoval jako „Klausův zákon“.

Naposledy jsem ho viděl v listopadu 2004 v San Francisku, když se spolu se svou celoživotní družkou Rose zúčastnili večere v kruhu asi deseti lidí. Bylo obdivuhodné vidět, jak dávno po devadesátce vydrží tři hodiny v plném soustředění s naprostou jasností a přesností diskutovat o vážných věcech. Aktivní byl opravdu do poslední chvíle.

Jeho role v ekonomické vědě a při formulování východisek hospodářské politiky byla zcela mimořádná a není pochyb o tom, že jeho myšlenky ovlivňovaly a ovlivňovat budou celé generace lidí po celém světě. Řada z nás se setkávala s jeho texty i v komunistické éře a byla jimi už tehdy výrazně oslovena. Studovat jeho díla nám pomáhala pochopit ekonomickou realitu kolem nás (a dodal bych, že i u nás), pochopit ekonomii a s ekonomikou spojený způsob myšlení, orientovat se v ekonomické metodologii a dobrat se podstaty úlohy trhu v lidské společnosti, úlohy státu ve svobodné tržní ekonomice a v neposlední řadě významu peněz v ekonomice. Existovalo jistě mnoho dalších významných světových autorů, kteří ovlivňovali naše uvažování, ale Miltonu Friedmanovi se nikdo nevyrovnal z hlediska intelektuální a

lidské integrity, v pevnosti odborných i ideových (až ideologických) postojů, v odvaze k boření ustálených mýtů, v jednoduchosti a jasnosti textů a nepochybně ani v rozsahu a kvalitě příspěvků k ekonomické teorii a k teorii hospodářské politiky.

V oblasti ekonomické teorie považuji za klíčový jeho Restatement of the Quantity Theory of Money (z roku 1956) a všechny s tím spojené texty z oboru teorie poptávky po penězích, jeho „program měnové stability“, jeho teorii nominálního důchodu, jeho práce o vztahu inflace a nezaměstnanosti, jeho analýzu vztahu peněz a inflace, atd. To byl teoretický přínos, za který dostal Nobelovu cenu.

Ekonomickou vědu obohatily jeho Essays in Positive Economics (z roku 1953), které přesvědčivě oddělily pozitivní a normativní ekonomii. Do stejné oblasti patří i jeho argumenty o tzv. instrumentalismu vědeckých předpokladů, jeho výklad časových zpoždění v hospodářské politice, jeho odlišení fixních nebo flexibilních pravidel politiky a jeho přínos do sporu keynesiánství a monetarismu. Klíčové bylo i jeho „money matters“.

Nebyl však pouze teoretikem rigorózní ekonomické vědy. Byl důsledným zastáncem neomezované tržní ekonomiky a bojovníkem proti obhájcům extenzivní úlohy státu v ekonomice. Jeho knihy Capitalism and Freedom (z roku 1962) a Free to Choose (1980), obě přeložené do češtiny, zásadně ovlivnily milióny lidí na celém světě.

Je třeba připomenout i to, že se v roce 1912 narodil v Americe čerstvým emigrantům z východní Evropy. Rodina byla velmi chudá a mladý Milton se musel velmi moc sám starat o to, aby mohl studovat. I budoucí nositel Nobelovy ceny každý den svých studií myl nádobí v jedné newyorské restauraci. Více než šest desetiletí s ním sdílela život (a představovala významného partnera i v myšlenkové oblasti) Rose a jejich vztah byl v mnoha ohledech přímo ukázkový. Málokdy se stane, že manželská dvojice (ve věku kolem 85 let) společně napíše memoáry osobně–odborného rázu s názvem Two Lucky People. Jednou jsem již o těchto memoárech psal, a tehdy jsem jim přál, aby jim ještě dlouho vydrželo být spolu „lucky“. Teď už se to bohužel říci nedá. Milton Friedman nám všem bude velmi chybět.

**SOUSTRASNÝ DOPIS PREZIDENTA REPUBLIKY VÁCLAVA KLAUSE
PANÍ ROSE D. FRIEDMANOVÉ**

(20.11.2006)

Dear Rose,

It was with deep sadness that I learned the unexpected and unexpectable news about Milton's death. I hope you know how much I admired him, how much I learned from him.

He was and will always be considered one of the most distinguished economists whose thoughts and words about freedom and free market influenced and will continue to influence whole generations of people around the globe.

He was, however, not only a distinguished scientist. He was an extraordinary and remarkable person of great integrity and character and I feel privileged that I had the opportunity to get to know him personally, that I could meet him on many different occasions – some formal and some less formal, each being enriching and unique for me. It was my honor to read out a laudation when he received his honorary doctorate in the Prague University of Economics in 1997. It was my pleasure to share a ski lift with him in the Canadian Whistler Mountains or a game of tennis in Vancouver, etc.

We will all miss him very much but I know that you will miss him like nobody else. Let me express my deepest sympathies to you and the whole family.

Sincerely,

Václav Klaus, Prague, November 20th, 2006

**PROJEV PREZIDENTA REPUBLIKY VÁCLAVA KLAUSE
U PŘÍLEŽITOSTI STÁTNÍ NÁVŠTĚVY ŘECKA
(23.11.2006)**

Vážený pane prezidente, vážené dámy, vážení pánové,

dovolte mi, abych Vám při této slavnostní příležitosti vyjádřil poděkování za pozvání k návštěvě Vaší krásné země a za velmi srdečné přijetí, kterého se mně a mé delegaci u Vás dostává.

Přestože vztahy našich zemí mají více než tisíciletou tradici, je trochu překvapivé, že tato má návštěva je historicky první státní návštěvou prezidenta České republiky v Řecku. Musím však rovněž připomenout, že jsem ve své funkci hlavy státu měl to potěšení navštívit Vaši zemi již třikrát, dvakrát v roce 2003, potřetí o rok později na zahájení XXVIII. letních olympijských her. Jsem přesvědčen, že má dnešní návštěva je symbolickým potvrzením velmi rozsáhlých a všestranných vztahů, které mezi našimi zeměmi existují.

Vážený pane prezidente, Vaše země je kolébkou západní civilizace a kultury, je zemí, která odkázala lidstvu nesmírné hodnoty duchovní i materiální. Při každé návštěvě Athén, ozdobených panoramatem antické Akropole, si to vždy silně uvědomuji. Řecká filosofie otevřela cestu ke svobodnému myšlení a řecká demokracie dala název společenskému uspořádání, v jehož centru stojí svobodný občan. Demokracie, toto slovo řeckého původu, vyjadřuje základní hodnotu svobodného světa. Jsem velmi rád, že se jí dnes v plné míře mohou těšit oba naše národy.

Z řecké Thesaloniky přišlo do naší země v devátém století křesťanství, které současně přinášelo i kulturu a státnost. Hrdinný boj Řeků za svobodu a nezávislost ve 20. letech 19. století byl sledován celou svobodomyšlnou Evropou a byl velkou inspirací pro všechny utlačené národy tehdejší Evropy, jimiž se tehdy cítili být i Češi. Tragické dvacáté století přineslo našim národům válečná utrpení a dlouhá desetiletí boje za obnovení demokracie. Po ničivé občanské válce v Řecku ve druhé polovině 40. let se naše země stala útočištěm několika tisícům řeckých emigrantů, kteří u nás našli nový domov a dodnes jsou u nás velmi viditelní. Mnoho z nich dnes velmi významně přispívá k rozvoji našich vzájemných vztahů.

Jsem velmi rád, že po 40 letech totality v naší zemi, která naše země uměle oddělovala, máme již 17 let příležitost znovu budovat vzájemné vztahy na společně sdílených hodnotách svobody a demokracie, že nás spojuje partnerství v rámci NATO a členství v Evropské unii, že sdílíme společný zájem na mírovém řešení problémů na Balkáně i Středním východě, že se úspěšně rozvíjejí naše vztahy v politické, hospodářské i kulturní oblasti a že trvale roste rozsah mezilidských kontaktů. Řecko se v posledních letech stalo cílem cest statisíců českých občanů za odpočinkem i poznáním a jsem rád, že i naše země je atraktivním cílem pro návštěvníky z Vaší země.

Vážený pane prezidente, jsem přesvědčen, že naše společné členství v Evropské unii vytváří dobré předpoklady pro velmi dynamický růst hospodářských vztahů, které

mají velmi dlouhou tradici. Velmi oceňujeme, že Vaše země od května letošního roku otevřela svůj pracovní trh pro české občany a naplnila tak jednu ze základních svobod, na nichž evropská integrace stojí. Domnívám se, že vedle turistiky a rostoucí obchodní výměny mají velkou perspektivu i vzájemné investice, jejichž objem je však dosud velmi malý. Umět využít tyto možnosti ale není úkolem vlád a prezidentů. Je na českých a řeckých podnikatelích a jejich asociacích, aby dokázali tyto příležitosti využívat. Věřím, že na tom již pracují.

Evropská unie dnes stojí na rozcestí a před námi je zásadní úkol spolurozhodnout o jejím dalším směřování. Česká republika má zájem na tom, aby byl zvolen směr, který bude respektovat různorodost Evropy, její přirozenou strukturu založenou na členských státech, směr, který odstraní demokratický deficit, byrokratičnost a přežilé sociální a hospodářské politiky, které způsobují zaostávání evropských zemí. Věřím, že stejný zájem má i Řecká republika a že se nám podaří dát evropskému směřování nový, nadějnější směr.

Vážený pane prezidente, dovoluji mi, abych pozvedl číši a připil na úspěšný rozvoj Vaší země, na štěstí jejích obyvatel, na přátelství našich národů a zdraví Vás a Vašich blízkých.

Athény, Prezidentský palác

**SOUSTRASNÝ TELEGRAM PREZIDENTA REPUBLIKY VÁCLAVA KLAUSE
POLSKÉMU PREZIDENTOVI LECHOVI KACZYŃSKÉMU
(23.11.2006)**

Vážený pane prezidente,

s hlubokým pohnutím jsem přijal zprávu o tragickém neštěstí, ke kterému došlo v úterý v uhelném dole Halemba nedaleko Katovic.

S napětím jsem sledoval boj záchranářů o životy zasypaných horníků a hluboce mě zasáhla zpráva z dnešního rána, že tento boj byl marný a že počet obětí dosáhl dvaceti tří.

Dovolte, abych v této těžké chvíli jménem svým i jménem občanů České republiky vyjádřil Vám a Vaším prostřednictvím rodinám obětí svou hlubokou soustrast.

Václav Klaus

V Athénách, 23. listopadu 2006

**PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY
SENÁT**

**PROJEV PŘEDSEDY SENÁTU PARLAMENTU ČR PŘEMYSLA SOBOTKY
U PŘÍLEŽITOSTI 7. SETKÁNÍ PŘEDSEDŮ PARLAMENTŮ
ZEMÍ REGIONÁLNÍHO PARTNERSTVÍ - SCHENGEN
(22.11.2006)**

Vážení kolegové, dámy a pánové,

hovořit pro českého politika o problematice schengenského prostoru volného pohybu osob a odkladech jeho rozšíření o nové členy Evropské unie, je choulostivé především při kontaktu s vlastními občany. Na naší straně nenastaly žádné důvody k odkladu, a proto je obtížné vysvětlovat lidem, v čem spočívají výhody členství v unii, když jedna z těch základních je jim odpírána. To je zásadní protirečení budování eurozóny i Maastrichtským dohodám, které byly dalším z významných mezníků v pokračování procesu evropské integrace.

Český Senát 2. listopadu 2006 ve svém usnesení vyjádřil politování nad nedodržením harmonogramu příprav vstupu do schengenského prostoru. Zároveň však uvítal portugalskou iniciativu SISone4ALL (SIS one for all), která je novou příležitostí k dodržení původně plánovaného termínu. Dále žádáme ustanovení kontrolního orgánu, který by nezávisle na Komisi dohlížel na striktní dodržování tohoto harmonogramu a konečně požadujeme i vytvoření finančního nástroje určeného ke krytí dodatečných nákladů vzniklých novým členským státům následkem zpoždění SIS II.

Principy, na jakých vznikla Evropská unie, mají hluboké opodstatnění a má smysl požadovat jejich uplatnění v rámci celého našeho společenství stejným dílem pro všechny členy. Když v roce 1985 propůjčovalo lucemburské městečko Schengen jméno struktuře, která přinášela název tolik potřebné mezivládní spolupráci pro zrušení vnitřních hranic mezi členskými státy EU, nikdo netušil, jaké velké změny Evropu za čtyři roky čekají. To však neznamená, že by schengenské principy měly být zakonzervovány jen pro staré země, a ne i pro nové členy. Zdá se, že někteří politici neumí tento problém řešit. Jsou tu samozřejmě určitá rizika, ale to je právě důvod k tomu, abychom otevřeně jednali o všech problémech. V případě Schengenu se mi zdá, že politické důvody jsou záměrně schovány za technické problémy.

Ovšem to pouze jeden z úkolů pro velkou debatu, která Evropu čeká. Její tolik potřebnou reformu totiž nelze dělat pouze v bruselském centru. Jednu z cest vidím v jednáních národních parlamentů a na ně navazující setkání jako je například toto. Využijme je i k tomu, abychom si na nich říkali i nepříjemnou pravdu do očí.

Uvedu jeden příklad za všechny: Pro nás Čechy po čtyřiceti letech života za ostnatým drátem je otázka hranic věcí delikátní a těžko se smiřujeme s tím, že v některých zemích EU se blokády hranic ze strany různých nátlakových skupinek staly podivným folklórem, kdy si hrstka lidí, toužící být večer v televizním zpravodajství, bere za absolutního nezájmu policie a státních úřadů dané země rukojmí z řad občanů jiných zemí a brání jim v pohybu do dalších zemí unie. I toto z českého pohledu lze považovat za součást nedodržování schengenských principů v zemích, kde mají jejich občané dostatek jiných možností, jak vyjádřit svobodně svůj názor a prosazovat svoje politické cíle.

Děkuji vám za pozornost...

**PROJEV PŘEDSEDY SENÁTU PARLAMENTU ČR PŘEMYSLA SOBOTKY
U PŘÍLEŽITOSTI 7. SETKÁNÍ PŘEDSEDŮ PARLAMENTŮ
ZEMÍ REGIONÁLNÍHO PARTNERSTVÍ VE VÍDNI
(22.11.2006)**

.Vážení kolegové, dámy a pánové,
naše dnešní jednání 7. setkání předsedů parlamentů zemí Regionálního partnerství se blíží ke svému závěru. S uspokojením zde mohu konstatovat, že diskuze zacílila ve většině případů podnětným a zajímavým způsobem na mnoho významných problémů dalšího procesu evropské integrace a spolupráce našich zemí. Je proto na místě, abychom v této diskusi brzy pokračovali.

Naše osmé setkání, pokud zachováme cyklický princip míst jednání Regionálního partnerství, by se mělo uskutečnit v České republice. Proto je mou příjemnou povinností Vás všechny srdečně pozvat do Prahy a těšit se na to, že zde naše diskuze bude pokračovat se stejnou otevřeností, touhou řešit stávající problémy a neopomíjet ty, které nám přinese zítřek.

Dosavadní zkušenosti z forem i obsahu bilaterálních i celoevropských jednání mne naplňují přesvědčením, že máme všichni zájem na tom problémy a úkoly, které před námi stojí, obrazně řečeno, nezametat pod koberec, ale naopak řešit. Proto se s vámi srdečně loučím s přáním přátelského setkání v české metropoli.

Děkuji vám za pozornost a na brzkou shledanou v Praze...

**PROJEV PŘEDSEDY SENÁTU PARLAMENTU ČR PŘEMYSLA SOBOTKY
U PŘÍLEŽITOSTI 7. SETKÁNÍ PŘEDSEDŮ PARLAMENTŮ ZEMÍ
REGIONÁLNÍHO PARTNERSTVÍ – PRINCIP SUBSIDIARITY VE VÍDNI
(22.11.2006)**

Vážení kolegové, dámy a pánové,

mám-li diskutovat na téma princip subsidiarity jako garance účinné ochrany občanů před byrokratickým a technokratickým rozhodováním, které prohlubuje krizi legitimacy Evropské unie, jsem rád, že se tato diskuse dnes uskutečňuje právě v Rakousku. Chci tak připomenout zajímavou skutečnost, že právě letos v dubnu v rakouském St. Pölten uskutečnila pod taktovkou rakouského předsednictví v EU mezinárodní konference „Evropa začíná doma“. Jeden ze zajímavých tematických bloků této konference, který byl věnován normotvorné pravomoci územní samosprávy, proběhl pod názvem „Občanům blízká politika: Příspěvek regionů a obcí“.

Další blok se věnoval roli národních parlamentů. Jako předseda českého Senátu vidím na základě svých zkušeností z práce senátora právě jednu z cest, jak občanům evropských zemí neodcizovat evropskou politiku, v efektivnější práci národních parlamentů. Není asi žádné tajemství, že dlouhodobě považuji národní parlamenty a jejich regionální spolupráci a za přirozenou ostrahu efektivity regulačního působení nejen svých vlád, ale také dobrým strážcem efektivity evropské normotvorby.

Zvykli jsme si již v rovině teoretické běžně hovořit o tom, že princip subsidiarity náleží, nebo by měl náležet, k základním stavebním kamenům dobře fungujícího společenství evropských států. Uvádějme však proto tato slova také do praxe v co největší míře. Je to v zájmu celého projektu evropské integrace, pokud ovšem chceme, aby Evropská unie byla životaschopným útvarem a nikoliv jen byrokratickým molochem, který sice zvládá marginálie, které by měly být řešeny na nejnižších stupních místních samospráv, ale často rozpačitě přešlapuje nad řešením zásadních otázek evropské bezpečnosti, energetické politiky a dalších stěžejních bodů své budoucnosti.

Současná doba vyžaduje seriózní diskuzi o zacelení mezery mezi evropskými politickými elitami a občanskou veřejností evropských zemí. Jednu z cest řešení tohoto problému vidím v možnosti zvýšení legitimacy rozhodování EU prostřednictvím posílení role národních parlamentů. V zemích, kde je bikamerální parlamentní systém, a to je i případ České republiky, stojí za pozornost možná významnější role horních komor v otázkách principu subsidiarity, kdy vedle Poslanecké sněmovny jako dohledu na každodenní agendou chodu legislativního procesu a rozpočtovými záležitostmi, se Senátu nabízí mimo jiného i role jakéhosi strážce principu subsidiarity a garanta dodržování dělby kompetencí mezi EU a jejími členskými státy. Je to námět k internímu přemýšlení v rámci jednotlivých zemí i k zamyšlení globálnímu.

Děkuji vám za pozornost...

**PROJEV PŘEDSEDY SENÁTU PARLAMENTU ČR PŘEMYSLA SOBOTKY U
PŘÍLEŽITOSTI 7. SETKÁNÍ PŘEDSEDŮ PARLAMENTŮ ZEMÍ
REGIONÁLNÍHO PARTNERSTVÍ VE VÍDNI
(23.11.2006)**

Vážení kolegové, dámy a pánové,

mám pocit, že si stále ještě málo uvědomujeme při debatách o evropské ústavě, boji proti mezinárodním terorismu, schengenském prostoru, zemědělských dotacích či sociální politice Evropské unie, že pomalu a jistě přichází doba, kdy se jednou z absolutně stěžejních křížovatek evropské integrace stane evropská energetická politika.

Bohužel zatím se to projevuje nejčastěji byrokratickým plánováním v Bruselu, kam pronikají jednotlivé lobbystické skupiny, aby si prosadily v procentech, kolik kde bude větrných elektráren či jiných tzv. „nahraditelných zdrojů“ bez ohledu na jejich racionální využití, náklady a případný negativní vliv na stabilitu energetických sítí. Jindy si to pro změnu uvědomujeme zatím jen v rámci bilaterálních vztahů, což je nejmarkantnější na případě nekonečného příběhu česko-rakouského v otázce využívání jaderné energie.

Jsem proto rád, že se od října 2005 debata o nutnosti vybudování jednotné evropské energetické sítě začala rozvíjet a že se energetika dostala do popředí evropské diskuse na nejvyšší úrovni. To se projevilo již v březnu 2006 zrodem Zelené knihy o evropské strategii pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energetiku. Naše republika svou politikou absolutní otevřenosti v otázkách energetiky s tím proto doma nemá prakticky žádný problém.

Dovolte mi proto připomenout alespoň několik bodů z usnesení českého Senátu z 5. října 2006 k otázce evropské strategie pro udržitelnou, konkurenceschopnou a bezpečnou energii. Náš Senát souhlasí s důrazem na urychlení jednotného vnitřního trhu s energií, ovšem bez překotného zavádění nových legislativních pravidel, nebo vytváření dalších institucí. Zároveň podporuje v první řadě dotvoření (nadmárodních) regionálních energetických trhů a sblížování kompetencí národních regulátorů, zejména pro zajištění konzistentního přístupu v přeshraničních otázkách. Mimo to také podporuje diverzifikaci skladby zdrojů energie, ale trvá na tom, že je na každém členském státu, aby si zvolil svou vlastní skladbu zdrojů energie. To se týká i stávajícího využívání jaderné energie, která je v rámci bezemisní energie stěží zastupitelná a v současné době představuje zhruba jednu třetinu vyrobené elektřiny z celkově produkovaného množství v rámci EU.

Je třeba si uvědomit stále významnější fakt, že otázky energetiky se budou rychle stávat jedním z pilířů evropské bezpečnostní a obranné politiky, a proto k nim musíme přistupovat racionálně s chladnou hlavou a oprostit se od emocí a provinční úzkoprsosti. Jiná cesta k vyřešení tak náročného strategického úkolu pro moderní životaschopnou Evropu neexistuje.

Děkuji vám za pozornost...

VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY

**ČLÁNEK ČESKÉHO PREMIÉRA MIRKA TOPOLÁNKA
PRO DENÍK LIDOVÉ NOVINY JAK SE FRIEDMAN ZASLOUŽIL
TAKÉ O NAŠI PROSPERITU
(18.11.2006)**

Opustil nás Milton Friedman. Tento americký profesor ekonomie se zasloužil o naši prosperitu tím, že ovlivnil podobu polistopadové transformace. Ta dala našemu hospodářství základy tak pevné, že přežily i osmiletou vládu socialistů. Friedmanova neviditelná ruka trhu dokázala prosazovat pokrok navzdory zpětnému tahu viditelné ruky vlády.

Avšak neutěšujme se tím. Milton Friedman nám v předmluvě k českému vydání své slavné knihy Kapitalismus a svoboda vyslal dvoustupňové varování. Za prvé: Po čtyřech desetiletích komunismu se nemůžeme vydat západní cestou budování sociálního státu, protože naše zbídačená ekonomika by to na rozdíl od produktivního hospodářství USA nepřežila. Za druhé: Po třech desetiletích socialistických zásahů i ve Spojených státech neviditelná ruka trhu začala prohrávat s viditelnou rukou vlády.

První část výstrahy byla aktuální v roce 1991, kdy u nás ona kniha vyšla.

Tehdy se Václav Klaus postaral o to, abychom se nevydali nějakou třetí cestou, ale přímo ke "svobodě a kapitalismu", z čehož těžíme dodnes. Dnes dochází na druhou polovinu Friedmanova varování. Během první polistopadové dekády se zdařila úspěšná renesance kapitalismu, trh začal ukazovat "svou neuvěřitelnou životnost". Pak zde osm let fungoval socialistický revival, který rozvíjející se podnikání naboural.

Milton Friedman napsal na adresu americké ekonomiky po třiceti letech expanze socialismu: Vláda přerozděluje více než polovinu hrubého domácího produktu. Regulace nájemného způsobila, že celé čtvrti New Yorku vypadají jako rozbombardované oblasti. Vzdělání je kvůli státnímu monopolu v krizi, což postihuje zejména děti ze sociálně slabších vrstev...

Každého napadne srovnání s Českou republikou po pouhých dvou socialistických volebních obdobích. Naše ekonomika není zatím tak robustní jako americká, a tak jí těch osm let bohatě stačilo. Je čas dát opět prostor svobodě. A občané si tuto změnu zjevně přejí.

Milton Friedman také poukazoval na souvislost mezi ekonomickou a politickou svobodou. Odmítal intelektuálskou iluzi, že lze mít zaručeny občanské svobody i bez svobodného trhu. Nelze, a u nás se to potvrdilo. Bohužel nikdo nedemonstroval, když socialisté pod heslem "akce čisté ruce" zahájili kriminalizaci podnikání. Na individuální rovině šlo o policejní pronásledování takzvaných tunelářů - kteří pak často museli být osvobozeni s tím, že se ničeho nedopustili (fakticky se ukázalo, že je více zkorumpovaných členů vládní ČSSD než podvodných podnikatelů). Na rovině institucionální pak byly ve spolupráci s KSČM jak na běžícím pásu přijímány zákony, které činily kapitalisty apriorně podezřelými a uvalovaly na ně nejrůznější povinnosti, regulace, kontroly a omezení.

Tento útok na ekonomickou svobodu se obešel bez protestů občanské společnosti. A intelektuálové mlčeli i tehdy, kdy si vládní socialisté troufli jít dál a sáhnout také na politické svobody. Špehování a následné zveřejňování policejních odposlechů se stalo doslova národním sportem.

Potvrdilo se, že svoboda je nedělitelná, a jakmile obětujeme její část, přijdeme brzy o celou. To musíme mít napříště na paměti, ať jsme politiky či se počítáme mezi aktivní část občanské společnosti. Nedopustíme další kolo "ohoblovávání" naší svobody.

Svoboda byla pro Friedmana primární hodnotou. A i sedmnáct let po listopadu je nás stále dost, kteří uvažujeme stejně. My si nemyslíme, že "kapitalismus je nespravedlivý a nemorální". My odmítáme "budování státu blahobytu, financovaného vysoce odstupňovanými daněmi", který socialistům nahradil zdiskreditované centrální plánování a znárodňování. My víme, že nelze sloučit komunistické myšlení a svobodu jednotlivce, spolu s Friedmanem víme, že neexistuje žádný "demokratický socialismus".

Odešel velký milovník svobody. Pro nás je to příležitost připomenout si, jak nesamozřejmou hodnotou je svoboda. A zároveň jak samozřejmá je lidská touha po ní.

**MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH
VĚCÍ**

ČLÁNEK MINISTRA ZAHRANIČÍ SAŠI VONDRY PRO DENÍK PRÁVO NAŠE PŘEDSEDNICTVÍ V EU BUDE PŘIPRAVENO (8.11.2006)

V první polovině roku 2009 budeme předsedat Evropské unii.

Téma se logicky stává centrem pozornosti politiků, médií i veřejnosti.

Objevily se spekulace o stavu příprav. Z pozice člena vlády odpovědného za tuto problematiku cítím povinnost uvést věci na pravou míru.

Co v praxi ono předsednictví znamená? Zatím se mluvilo hlavně o organizaci. Budeme řídit stovky jednání na všech úrovních, z nichž velká část se bude odehrávat na našem území. Budeme muset vyškolit a jazykově připravit stovky úředníků. Hlavní výzva je ovšem v oblasti politické: po stránce obsahové budeme odpovídat za stav unijní agendy a jejích reform. Budeme také reprezentovat EU navenek: navážeme například vztahy s novým ruským a americkým prezidentem. Zákonitě se ocitneme ve středu pozornosti - úspěchy a selhání EU v té době budou i našimi vítězstvími nebo naopak našimi prohrami.

Předsednictví bychom měli politicky využít doma - nikoli ovšem jako klacek, kterým jedni budou mlátit druhé, ale jako příležitost, jak prosazovat naše zájmy v EU na bázi širšího konsensu. Můžeme ovlivnit jednání o tématech, na kterých nám záleží a která se dotýkají našich občanů. Půjde o reformu zemědělské a rozpočtové politiky, odstraňování bariér na vnitřním trhu a trhu práce, o další rozšiřování EU. Také můžeme prosadit v Unii témata, ve kterých jsme tradičně aktivní, například v oblasti kultury a lidských práv.

To vyžaduje důkladnou přípravu. Podle zkušeností Finska, které předsedá EU dnes, je třeba začít s prací dva roky dopředu. Česká vláda proto učinila již nyní tři zásadní kroky.

Především schválila povýšení Výboru pro EU na úroveň ministrů v čele s premiérem, který ponese hlavní politickou odpovědnost za vyznění předsednictví. Výbor se bude scházet jednou měsíčně a rozhodovat o zásadních evropských záležitostech. Od tohoto kroku si slibujeme, že vláda bude věnovat náležitou pozornost obsahové a politické přípravě předsednictví. Meziřesortní Výbor pro EU na úrovni náměstků ministrů, který se dosud fungoval pod vedením ministra zahraničí a koordinoval a schvaloval pozice ČR, bude ve své činnosti pokračovat.

Druhým krokem je schválení koordinačního mechanismu příprav a výkonu předsednictví, tedy určení toho, kdo bude za co odpovědný. Tíhu odpovědnosti za organizační přípravu ponese vládní tajemník v Úřadu vlády. Bude mít v kompetenci koordinaci praktických příprav, celkovou image předsednictví, jeho prezentaci české veřejnosti a přípravu státních zaměstnanců. Zřízovat speciální ministerstvo není účelné, ale jako vhodné se jeví povýšit v budoucnosti vládního tajemníka na úroveň ministra vlády.

Vláda nyní připravuje jmenování vládního tajemníka: mělo by jít o obecně přijatelnou osobu, která bude schopná přestát možné politické změny až do roku 2009, která bude mít zkušenosti s projektovým managementem a která nebude provázaná s různými bruselskými zájmovými skupinami. Osloven byl Zdeněk Hrubý, ekonom a manažer, který má zkušenosti s organizováním zasedání MMF a Světové banky v Praze, a zároveň horolezec, který je schopen zdolávat těžké úkoly.

Posledním důležitým krokem je schválení rozpočtu. Na příští rok vláda vyčlenila do kapitoly Všeobecná pokladní správa 400 miliónů Kč. Kompletní náklady na předsednictví budou 3,3 miliardy Kč.

Hledáme také cesty, jak do příprav zahrnout regiony. Z hlediska prezentace ČR jako celku bude ideální, pokud se mnohá jednání odehrají mimo Prahu. Do příprav chceme také zapojit Parlament a pominout bychom neměli univerzity, školy, podnikatelské subjekty ani lidi z neziskového sektoru.

Jako země, která řídí Unii poprvé, budeme mít velkou příležitost dokázat naše schopnosti a prosazovat naše zájmy. Nezbytné kroky, umožňující postoupit v organizaci předsednictví dále, byly učiněny v řádném termínu. Věřím, že v současné nevyjasněné politické situaci převáží konstruktivní přístup a další rozhodnutí budou plyně pokračovat dál ve směru, který byl nastaven.

**ROZHOVOR S MINISTRA ZAHRANIČÍ SAŠI VONDROY PRO DENÍK PRÁVO
V AFGHÁNISTÁNU NESMÍME DOPADNOUT JAK RUSOVÉ
(20.11.2006)**

Rozhovor redaktora Břetislava Turečka s ministrem Vondrou v Právu ze dne 20. 11. 2006

* Chtěl bych s vámi hovořit o českých postojích k Blízkému východu. Nedávno jsem ale vyslechl názor, že Česko vlastně žádnou blízkovýchodní politiku nepotřebuje, neboť dění v regionu, zejména v izraelsko-palestinských vztazích, stejně určují hlavně USA. Souhlasíte s tím?

To je úplný nesmysl. My samozřejmě máme svou politiku, která se řídí principem vyvažování v tom konfliktu, a hledisko Spojených států vůbec není to první, které bylo na řadě. Máme v regionu tradiční vztahy, které definují i naše praktické postoje.

* Hovoříte o vyvažování. Váš předchůdce Cyril Svoboda dával velmi často najevo svou solidaritu a náklonnost k Izraeli, ale nevzpomínám si, že by stejně intenzivně hovořil na adresu arabského tábora. Myslíte si tedy, že naše politika je skutečně vyvážená?

To vyvažování má několik podob. Jde o vyvažování ve vztahu k té letité konfliktní situaci. Pak také můžete vyvažovat i v rámci evropské politiky, protože naše politika spoluformuje postoj Evropské unie a ten je velmi důležitý. Co se týká Cyrila Svobody, ten jednak v zásadě navázal na dlouholetou politiku českého státu, která přihlíží k tradičním vztahům s Izraelem. V tom postupoval naprosto kontinuálně s politikou svých předchůdců včetně Miloše Zemana či ministra Grégra a dalších. A jednak - a to pro mne bylo do jisté míry překvapivé - provedl pan Svoboda určitou revoluci ve straně lidové. Ta se v minulosti vymykala z konsenzu demokratických sil, neměla vlastní politiku k Blízkému východu a spíš poslouchala, co Vatikán. V tom Cyril Svoboda lidoveckou politiku emancipoval a posunul ji k dlouholetému národnímu konsenzu.

* Cyril Svoboda byl v EU jedním z mála ministrů zahraničí, kteří prosazovali zařazení libanonského hnutí Hizballáh na seznam teroristických organizací. Prosazujete to i vy?

Není žádné tajemství, že ohledně Blízkého východu jsou v Unii v zásadě dvě křídla. My jsme léta ve skupině podobně smýšlejících zemí se státy, jako je Dánsko, Nizozemsko, Německo či Británie. A tato skupina se snaží vyvažovat postoje té druhé skupiny, do níž tradičně patří Francie a řada středomořských či skandinávských států, které akcentují větší blízkost k postojům arabských zemí. To je dáno souhrou více faktorů. Zahraniční politika odráží vnitropolitické situace daných zemí, v některých státech postoje výrazněji ovlivňují arabské lobby, jiné zase mají tradičnější vztah k Izraeli a ke spoluodpovědnosti Evropy za to, že Izrael nezmizí z mapy světa.

* Takže i vy si myslíte, že Hizballáh na ten seznam patří?

Hizballáh je reálná politická síla, ale teď třeba konstatujeme -a nejsme zdaleka sami - že politika toho hnutí je naprosto nekonstruktivní a přispívá k destabilizaci Libanonu.

* Má tedy být na seznamu teroristických organizací?

Určitě se stavíme k aktivitám Hizballáhu velice kriticky.

* EU je jednou ze sil, které od jara ekonomicky blokují palestinskou autonomii kvůli tomu, že tamní vládu tvoří hnutí Hamás. Momentálně se však chystá rozšíření té vlády. Rozšířili se skutečně o další politické strany, bude to ČR stačit k tomu, aby v Bruselu hlasovala pro zastavení sankcí?

Soudíme, a zase nejsme jediní, že ustavení palestinské vlády národní jednoty není cíl, ale prostředek k tomu, aby mohly být naplněny požadavky Kvartetu (OSN, Unie, USA a Rusko - pozn. red.). To znamená, aby se nová vláda přihlásila ke třem základním principům: uznat stát Izrael, přihlásit se ke všem mírovým dohodám, které byly v minulosti uzavřeny, a zastavit teroristické aktivity či aspoň deklarovat úmysl vlády zastavit je. Splnění těchto tří požadavků otevře dveře k tomu, abychom se vrátili do původních kolejí, tzn. že zase budeme moci přímo financovat palestinskou samosprávu.

* Vám tedy stačí, že to bude politika vlády, a není nutné, aby ty tři body splnil Hamás, jak také leckde zaznívá?

V období, kdy je palestinská vláda pod vlivem Hamásu, to učinit odmítá. Bude-li Hamás i součástí nové vlády, tak počítáme, že se k těm třem principům přihlásí také.

* Řada arabských vůdců, např. šéf Ligy arabských států Amr Músá, tvrdí, že bez vyřešení palestinské otázky se Blízký východ nepohne ani v jiných oblastech. Souhlasíte s tím?

Na Blízkém východě všechno souvisí se vším, ale asi nikdy to není tak, že se jedno vyřeší teď a pak se bude řešit to druhé; věci nelze posuzovat izolovaně. Kromě toho bych si nedělal iluze, že pokud bychom dospěli v nějaké ideální konstelaci k vyřešení palestinského problému, zmizí mávnutím kouzelného proutku třeba všechny problémy ve vztahu k Íránu nebo k Sýrii.

* Čím si vysvětlujete, že v Íráku se svržení Saddámovy diktatury změnilo v nynější blamáž?

Svržení Saddáma Husajna blamáž není, byl to potřebný krok a regionu je každopádně bez Saddáma lépe než s ním. Navíc kdyby k tomu nedošlo v roce 2003, stalo by se tak vlivem událostí o rok dva později. Problematické jsou samozřejmě kroky, které po svržení režimu následovaly. Tam se podle mého soudu stala celá řada chyb. Například rozpuštění irácké armády a policie, protože Írák tím ztratil muže v uniformách a ti se ocitli na ulici a stali se snadným terčem nebo návnadou pro různé radikální skupiny. Chybou asi bylo i to, že si mnozí lidé činili iluze, že v Íráku nebo jinde na Blízkém a Středním východě je možné svržením diktátora nastolit okamžitě podmínky pro fungování demokratické země. Vždyť i v Turecku proces

sekularizace a oddělování církve od státu trval určitou dobu a dodnes vlastně není úplně bez problémů.

* USA mají v Iráku okolo 130 tisíc vojáků, Írán oficiálně žádné. Existuje ale názor, že i přesto tam dnes Teherán má mnohem větší vliv než Washington. Co říkáte na myšlenku, že by měl být Írán spolu se Sýrií přizván k řešení irácké krize?

Někteří lidé ve Spojených státech si dělali naděje, že s osvobozením Iráku od Saddáma se centrem šíitského islámu stanou tamní města Karbalá a Nadžaf, a to na úkor dosavadního iránského Kommu. A že to z dlouhodobého hlediska může vést k pozitivnímu posunu v regionu, protože na jedné straně se Írán odideologizuje a na straně druhé se zvýší vliv iráckého ájatolláha Sístáního a jeho školy, která drží náboženství více oddělené od politiky. Ukázalo se ovšem, že tento teoretický předpoklad je v reálném světě asi hůře proveditelný. A je nepochybné, že Írán vliv na dění v Iráku nejen měl a má, ale i mít bude. Z tohoto důvodu tedy myšlenka zapojit Írán do řešení irácké situace nebo s ním zahájit vážně míněný dialog nepostrádá svou logiku.

* Česká vojenská přítomnost v Iráku není příliš silná. Jak byste ale v obecné rovině postupoval při stahování zahraničních sil ze země? Určit nějaký termín odchodu, nebo raději žádný neuvádět?

Co se týká celkového působení mezinárodních sil, určitě by bylo dobré mít nějakou strategii odchodu. Je potřeba chystat Irák na to, že se bude muset o svou bezpečnost starat sám. Ta strategie ale musí být nějak strukturována. Oznamit teď, že se k tomu a tomu datu všichni stáhnou, by samozřejmě vytvořilo cílovou metu pro ty, kteří chtějí Irák ještě více destabilizovat. Čili ta strategie musí být promyšlená, vyšetknout nějaké datum by možná leckde splnilo vnitropolitickou poptávku, ale asi by to nevedlo k žádoucím účinkům v Iráku. Co se ale týká naší přítomnosti, naši vojenští policisté cvičí irácké síly. Myslím si tedy, že dělají velmi záslužnou a konkrétní práci. My tam nefungujeme jako nějakí okupanti, ale jako země, která pomáhá Iráku stavět se na vlastní nohy. Nevidím tedy důvod, proč bychom se my měli třeba zítra stáhnout.

* Vojáky máme i v Afghánistánu. Dělá ale Česko dost pro rekonstrukci té země?

Vždy jsou nějaké rezervy. Poslední dobou jsme NATO dotazováni, zda bychom nebyli schopni nabídnout ještě trochu víc, než jsme v posledních letech nabízeli.

* Máte na mysli více vojáků?

Mám na mysli hlubší zapojení do procesu stavění Afghánistánu na vlastní nohy, kdy bychom například přebrali vedení nějakého Provinčního rekonstrukčního týmu (PRT), jak to učinili třeba Maďaři, Litevci, Britové, Němci, Nizozemci, Novozélandčané a mnoho dalších. My se zatím na takovém týmu jen podílíme. Také se uvažuje o restrukturalizaci naší přítomnosti - měli jsme tam specialisty, teď se uvažuje o helikoptérách a podobně. My na to ale musíme nahlížet ze dvou stran. Jednou z nich je odpovědnost za to, aby Afghánistán začal fungovat a abychom uspěli, neboť v sázce je důvěryhodnost Západu. Zároveň ale nesmíme podléhat iluzím, protože je-li komplikovaný Irák nebo Blízký východ obecně, pak Afghánistán je ještě obtížnější

sousto. Je to země, která po dvě generace nepoznala nic než různé formy válek a jejíž hospodářství bohužel stojí a padá s produkcí opia. Na Afghánistánu si v minulosti vylámali zuby Britové, po nich Rusové. A my dnes musíme jednat tak, abychom nedopadli podobně.

* Jednotky NATO se dříve soustředily na zmíněné PRT, což byla v zásadě podpůrná činnost. V létě se ale přesunuly i k ryze bojovým operacím na jihu země. Nemáte pocit, že odklon od de facto humanitárního projektu k politicky zabarvenému vojenskému tažení tuto misi poněkud diskredituje?

Nevím, dá-li se to takto pojmenovat. Situace na jihu je rozhodně složitější než v jiných oblastech Afghánistánu a vyžaduje daleko větší míru nasazení bezpečnostních sil. I myšlenka PRT ale přece stojí na snaze vytvořit podmínky pro rozvoj jednotlivých afghánských regionů. Z našeho pohledu navíc může mít otázka možného širšího zapojení i pozitivní efekt spočívající v tom, že pomoc koncentrovaná v konkrétním místě je více vidět, a to může kladně ovlivnit spolupráci a hospodářské vztahy v budoucnosti.

* Souvisí s tím i váš úmysl znovu otevřít českou ambasádu v Kábulu?

Budeme-li svou úlohu v Afghánistánu nějak posilovat - a nečinili bychom nic jiného, než činí ostatní západní země - pak je samozřejmě důležité mít tam nějaké zázemí.

Břetislav Tureček

**ROZHOVOR MINISTRA ZAHRANIČÍ SAŠI VONDRY PRO TÝDENÍK EURO
BIOMASA SPASÍ ZEMĚDĚLCE
(20.11.2006)**

Biomasa spasí zemědělce

Při výrobě elektřiny je podle ministra zahraničí třeba vsadit na jádro a uhlí

Bezpečnostní rada státu vzala 17. října na vědomí dokument Energetická bezpečnost a zřízení odborné skupiny pro energetickou bezpečnost. Zároveň uložila ministroví zahraničí, který je zároveň předsedou Výboru pro koordinaci zahraniční bezpečnostní politiky, připravit do konce listopadu materiál popisující současný stav a rizika spojená se zajištěním energetické bezpečnosti České republiky. Ministr zahraničí Alexandr Vondra věnuje tomuto tématu mnohem více pozornosti než jeho předchůdci.

* EURO: Co je uvedeno v dokumentu o energetické bezpečnosti, který Bezpečnostní rada státu vzala na vědomí na svém říjnovém zasedání?

VONDRA: V zásadě nic nového. Je to souhrn informací o diskusích a problémech v oblasti energetické bezpečnosti. Cílem bylo dosáhnout toho, aby se Bezpečnostní rada státu problémem energetické bezpečnosti vůbec zabývala, protože to dosud nečinila. Závěrem bylo, že je třeba předložit ucelený materiál, který pojedná otázku energetické bezpečnosti České republiky v celé šíři. Tento materiál nyní připravuje ministerstvo zahraničních věcí a má ho na starost Václav Bartuška.

* EURO: Sousloví energetická bezpečnost je teď velmi populární. Co pod ním konkrétně rozumíte?

VONDRA: Západní civilizace je závislá na energetických dodávkách a jakékoli jejich přerušení může vyvolat vážnější krizi než mnoho jiných standardních bezpečnostních hrozeb, kterými se desetiletí zabýváme. Dále se navíc prohlubuje závislost Západu na regionech, které disponují zdroji ropy a zemního plynu, a zvláště Evropa může být kvůli tomu v budoucnosti vydíratelná. Většina energetických surovin se nachází v oblastech s větší či menší mírou bezpečnostní rizikovosti. Náš kontinent není připraven dát na tento problém společnou odpověď, neexistuje ani žádná společná evropská energetická politika. Evropa po celá devadesátá léta dávala prioritu ekonomickým a ekologickým hlediskům ve vztahu k energetice. Bezpečnostní hlediska byla hrubě zanedbána. Blackouty v západní Evropě a potíže s dodávkami plynu na Ukrajině a v Gruzii jsou vážným varováním a neměly by nás nechat chladnými.

* EURO: Jak by na to měla reagovat Česká republika?

VONDRA: Energetická koncepce České republiky sice nežila v prostředí naivních evropských představ první poloviny devadesátých let, ale přesto je třeba se na ni znovu podívat. Máme tři úkoly. Za prvé musíme zajistit sektorální diverzifikaci energetického mixu. Nemůžeme se dostat do situace, kdy bude prohlubována závislost jenom na jedné surovině, například plynu. Za druhé si musíme snažit zajistit

maximální možnou geografickou diverzifikaci dodávek. Neměli bychom být závislí v dodávkách na jedné zemi. A za třetí by stálo za to tlačit na Evropu, aby se přestala zabývat věcmi, jako je harmonizace daně z piva, a místo toho těsněji spolupracovala v energetice. V tom jsme všichni na jedné lodi. Společným postupem totiž můžeme dosáhnout výrazně více, než když budeme hrát jenom sami za sebe. Společně jsme velkým a silným zákazníkem.

* EURO: Zabývejme se problémem energetické bezpečnosti konkrétně. Jak budeme pokrývat narůstající poptávku po elektrické energii v České republice?

VONDRA: Blackouty ukazují, že na čistě alternativní zdroje typu větrníků sázet nemůžeme. Elektřina se nedá skladovat, klimatické změny se moc jistě předvídat nedají a výkyvy v dodávkách mohou způsobit celému systému vážné problémy. V České republice bychom rozhodně neměli rezignovat na výrobu elektřiny z tradičních zdrojů, jako jsou jádro či uhlí. Pokud jde o uhlí, Evropa ještě nějaké zásoby má. A pokud jde o jádro, v tom je diverzita velmi jednoduchá. Musíme se držet konzervativního přístupu. Ekologové mají pravdu, že je třeba hledat úspory a alternativní zdroje, ale pokud jde o čistou výrobu elektřiny, nespasí nás to, v ní musíme sázet na jádro a uhlí.

* EURO: Budete tedy prosazovat, aby byl postaven další blok Jaderné elektrárny Temelín?

VONDRA: Můj osobní názor je, že se v budoucnu nevyhneme výstavbě nové jaderné elektrárny. Takové rozhodnutí ale musí udělat vláda, která dostane důvěru Parlamentu. Nicméně nemůžeme je odkládat o dalších pět let, počty jsou jasné.

* EURO: Druhým zdrojem elektřiny pro příštích pár desetiletí může být naše uhlí, nacházející se za těžebními limity. Jste pro jeho vytěžení?

VONDRA: Uhlí tam je a nemám apriorně negativní stanovisko k tomu, abychom ho někdy v budoucnu vytěžili. Je však důležité to dělat tak, aby byla chráněna práva lidí, kteří v té oblasti žijí. Nejsme už v dobách komunismu, kdy vláda rozhodla, a přijely bagry, které lidem zbouraly střechu nad hlavou. Těžba uhlí je byznysem konkrétních soukromých firem, které se prostě musejí nějak dohodnout s lidmi, kteří žijí na území, kde by ony rády dolovaly.

* EURO: Máme ale již patnáct let přijatou politickou deklaraci, usnesení vlády o tom, že uhlí za územními limity se těžit nebude. Není tedy také třeba, aby se k tomu otevřeně postavili i politici a toto rozhodnutí změnili?

VONDRA: Rozhodnutí vlády Petra Pitharta z roku 1991 není ničím, co by bylo vytesáno do žuly a nedalo se s tím pohnout. Nikdo přece nemůže očekávat, že bychom v budoucnu nevyužili surovinu, kterou potřebujeme a kterou v zemi máme. Otázkou tedy jen je, kdy takové rozhodnutí bude učiněno a jak bude učiněno. Tato odstupující vláda bez důvěry to udělat nemůže.

* EURO: Které z alternativních energetických zdrojů by měl český stát podporovat?

VONDRA: Z alternativních zdrojů nejsou pro nás třeba moc vhodné větrníky, zato můžeme hojně využívat například spalování biomasy. To se ostatně může stát i velkou šancí pro naše zemědělství, aby se udrželo nad vodou. Také zde máme oblasti, třeba kolem Českého středohoří, ve kterých je možné vyrábět teplo z geotermální energie. To bychom měli více podporovat. Výrobci zařízení, která dokážou geotermální teplo z menších hloubek konvertovat do vytápění obydlí, je již dost. Ale byznys jim tu ani zdaleka nekvete tak hodně jako v jiných západních zemích, protože státní dotace jsou nejisté. Druhou ekologickou oblastí jsou energetické úspory. Existuje prostor k větší motivaci lidí, aby například ve stavební činnosti volili postupy, které budou teplo v domě více šetřit.

Pavel Matocha

**ČLÁNEK MINISTRA ZAHRANIČÍ SAŠI VONDRY UVEŘEJNĚNÝ
V ČASOPISE MEZINÁRODNÍ POLITIKA ČESKÁ ZAHRANIČNÍ POLITIKA:
TŘI PRINCIPY, TROJÍ SMĚŘOVÁNÍ A TŘI TÉMATA
(30.11.2006)**

Hlavním cílem zahraniční politiky České republiky je - tak jako je tomu v případě každé demokratické země - prosazování a ochraňování národních zájmů v mezinárodní aréně. Hlavním předpokladem její smysluplnosti je správné vyhodnocení a definování těchto zájmů. Hlavním kritériem její úspěšnosti je pak korektní a realistické zhodnocení možností a omezení, které stát velikosti, hospodářské síly a geopolitického umístění České republiky má.

Zkušenost z dlouhé řady debat o různých aspektech českého působení ve světě totiž dokazuje, jak snadno mnozí u nás rádi zapomínají právě na to, jak je naše země ve světě vnímána, na její reálné možnosti, a především na naše historické zkušenosti, které by nám měly bránit v opakování některých chyb z minulosti.

Uvedená východiska mě vedou ke stanovení tří základních principů kvalitní a efektivní zahraniční politiky. V první řadě uvedme stabilitu a kontinuitu. Jedním z hlavních zahraničněpolitických nástrojů státu střední velikosti, mezi něž Česká republika patří, je vytváření spojení a účast na větších blocích - v našem případě se jedná především o Severoatlantickou alianci a Evropskou unii. Abychom působili jako spolehliví a důvěryhodní spojenci, naši partneři musejí vědět, k jakým hodnotám se hlásíme a co od nás mohou očekávat, zkrátka abychom byli čitelní.

To samozřejmě neznamená, že bychom měli být absolutně beztváří, nenápadní, ba dokonce neviditelní. Státy a jejich představitelé, s nimiž spolupracujeme a vytváříme spojenecká uskupení, dokáží ocenit, když principiálně stojíme za svými stanovisky a dlouhodobě prosazujeme určité názory. A to i tehdy, když s nimi ne zcela souhlasí. Co však pověst země ve světě poškozují, jsou náhlé skoky ode zdi ke zdi. V této souvislosti mohu konstatovat, že česká zahraniční politika v posledních letech až na několik výjimek dodržovala zásady konzistentního jednání na mezinárodní scéně, a proto nová vláda může celkem snadno navazovat na dosavadní linii a aktivity české zahraniční politiky. Může se také opřít o vytrvalý a zásadový postoj v některých zásadních otázkách.

Druhým principem musí být realismus - tedy racionální zhodnocení skutečných možností naší zahraniční politiky a stanovení přiměřeného počtu priorit, jimiž se chceme zabývat. I zde musí také platit princip kontinuity, tedy že při výběru těchto priorit nebudeme vycházet jen z krátkodobých hledisek a cílů, které by nám přinesly body do příštích voleb. Naopak. Je nutné dbát i dlouhodobých cílů, které přesahují jednotlivá volební období a vytvářejí jasnou linii. Tento prvek si zaslouží zvláštní důraz, protože má velice významný bezpečnostní aspekt, a zdá se, že je v současné evropské politice stále více opomíjen.

Posledním - třetím principem - je zachovávání a posilování základní konstrukce zahraniční politiky tak, jak byla postavena již v prvních letech budování demokratického státu po roce 1989. Její pevnost spočívá na třech základních pilířích - evropském, transatlantickém a dobrých vztazích se sousedními zeměmi. O každém z nich lze říci, že se nám daří jej posilovat.

Evropská integrace

S jistou mírou zjednodušení bychom mohli vymezit pět základních priorit či cílů české zahraniční politiky. Jako první bych jmenoval Evropskou unii a proces evropské integrace obecně. Jde především o to, co nejprecizněji vymezit, co chceme v Evropské unii dělat a prosazovat a kam chceme, aby směřovala. Základním vodítkem pro nás zůstává návrat k naplňování původních cílů evropské integrace - tedy návrat k čtyřem základním svobodám: volného pohybu osob, zboží, kapitálu a služeb. Za zvláštní zmínku stojí čtvrtý bod, neboť právě v něm se reálná situace nejvíce zpožďuje oproti očekáváním a příslibům.

V souladu s našimi cíli podporujeme všechny reformní trendy uvnitř Evropské unie, které směřují k větší transparentnosti, flexibilitě, snižování byrokracie a posilování konkurenceschopnosti. Je v našem národním zájmu, abychom nejen my, ale i Unie jako celek dokázali obstát v globální ekonomické soutěži a získat zpět postavení, které Evropa tradičně měla. A zároveň bychom měli Unii přiblížit více občanům: nůžky mezi tím, jak o EU smýšlejí elity a na ní závislí byrokraté na straně jedné, a normální lidé na straně druhé, jsou až příliš rozevřené.

Že to není vždy hladké a jednoduché, můžeme vidět v současnosti v občas dosti vypjatých diskusích o harmonogramu rozšiřování Schengenského prostoru. V této konkrétní záležitosti musíme trvat na tom, aby byl dodržen původní plán, a současně musíme dbát na to, abychom ani my, ani naši sousedé nedali odpůrcům žádnou záminku pro odklad.

Proces přijímání evropské ústavní smlouvy se zastavil ještě dříve, než jsme mohli jako členský stát zaujmout definitivní stanovisko. I přes mnohé temné předpovědi se ukázalo, že se fungování Evropské unie nezhroutilo. To nám všem poskytuje vítaný prostor k reflexi toho, co EU je a co bychom chtěli, aby byla. Musím však bohužel také konstatovat, že fakticky se zatím žádná reflexe nekoná a zamýšlená diskuse, a to nejen v Česku, rychle ztratila svůj dech.

Vláda, jejímž jsem členem, důsledně zastává názor, že by Evropská unie měla zůstat otevřena novým kandidátům, především z oblasti Balkánu, a proces rozšiřování by měl pokračovat. Podporujeme i budoucí členství Turecka, i když je jasné, že půjde o dlouhodobý proces. Jedním z prvních kroků této vlády byl mimo jiné návrh nabídnout Prahu jako sídlo budoucího evropského úřadu, který bude řídit projekt Galileo.

Velmi seriózně se připravujeme na naše předsednictví EU v roce 2009. Nejde přitom jen o to, co je zjevné na první pohled, tedy o technickou přípravu - finanční vybavení, posílení organizační struktury či jazykovou přípravu státní správy. Důležitý bude především obsah našeho fungování v čele Unie, jak toto předsednictví využijeme k prosazení otázek, které nás pálí nejvíce. Vláda proto musí v nejbližší době definovat základní priority pro české předsednictví, které by měly být průmětem našich národních zájmů a povinnou agendou Evropské unie v daném období. V hrubých obrysech je již dnes zřejmé, že se bude týkat takových tematických okruhů jako rozpočet a celková revize finanční perspektivy EU, reforma společné zemědělské politiky, vyhodnocení Lisabonského procesu, ukončení druhé fáze přechodného období na volný pohyb osob a samozřejmě naplňování již zmíněných čtyř základních svobod Evropské unie. Úkolů je evidentně mnoho, a to ještě během našeho předsednictví proběhnou volby do Evropského parlamentu a volba nového předsedy Evropské komise.

Atlantický rozměr

Silná transatlantická vazba zůstává jedním z pilířů naší zahraniční politiky. Tento rozměr je spojen především s otázkou zajištění bezpečnosti, která se po jistém

relativním uklidnění v závěru minulého století opět dostává do popředí všech zahraničněpolitických úvah. Musím na tomto místě zdůraznit, že se pohybujeme ve zcela novém bezpečnostním prostředí - rodí se nová rizika, nové hrozby a nové konflikty. Současná situace není bezpečnější než ta, jakou jsme znali v období studené války. Tuto skutečnost je nutno neustále opakovat a zdůrazňovat, protože mnoho našich partnerů - především v Evropě - se nechalo ukolébat klidem předchozích let a často věří tomu, že žijeme v jakémsi novém a bezpečném světě, který nám dovoluje polevit v ostražitosti.

Současné hrozby se skutečně neliší od těch, které jsme znali a s nimiž jsme se již naučili vyrovnávat. Jsou méně viditelné a méně zřetelné, stírají se tradiční hranice mezi bojištěm a civilním zázemím. Jak jsme již mohli naplno poznat i zde v Evropě, z pohledu ideologicky přesvědčeného teroristy takový rozdíl ani neexistuje. Naše země byla dosud teroristického útoku ušetřena, avšak to nám nedává právo myslet si, že se nás tato hrozba netýká. Nechci se zde pouštět do detailního rozboru, mohu však jen stručně říci, že zkušenost ukazuje, že teroristé se rádi zaměřují na země, které nebezpečí podceňují, na případný útok se dostatečně nepřipravují a žijí ve falešném pocitu bezpečí.

Podobně uvažují i ti, kteří se pokoušejí rozkládat spojenecké svazky. Pokud nás vytipují jako slabý článek bezpečnostního řetězce, nebudou nás šetřit, ale naopak zesílí svůj tlak proti nám. Tato situace volá po vytváření nových strategických koncepcí v rámci severoatlantických vazeb. Nejsme velká země s dlouhou vojenskou tradicí a naše prostředky jsou nutně omezené. Je proto přirozené, že mnohé svazky, do nichž vstupujeme, nejsou symetrické. To nás však nezbavuje povinnosti učinit vše, co je v našich silách. Již jsem zde použil příklad o řetězu - jeho síla nezáleží tolik na velikosti jednotlivých článků, ale na jejich individuální pevnosti.

I na našem postoji vůči potenciálním bezpečnostním rizikům závisí do budoucna ochota Spojených států udržovat silnou atlantickou vazbu. Musím připomenout skutečnost, kterou mnozí rádi zapomínají: svoboda, bezpečí a prosperita západní poloviny evropského kontinentu v průběhu studené války byla jen a pouze výsledkem této vazby. I když jsou dnes bezpečnostní rizika jiná, k obraně proti nim toto spojení zůstává stejně klíčové. Bez plné angažovanosti USA by se Severoatlantická aliance vyprázdnila a stala pouhou byrokratickou skořápkou. Jako bývalý velvyslanec ve Spojených státech mohu potvrdit existenci izolacionistických tendencí v některých amerických politických kruzích i trvalé porovnávání významu pacifického a atlantického prostoru. Je v našem zájmu zabránit prohloubení americké frustrace z neochoty některých evropských států přispět k řešení světových bezpečnostních rizik. V době, kdy společná evropská zahraniční politika zůstává v plenkách, však na světě neexistuje reálná síla, která by mohla s Američany nést břemeno odpovědnosti za světovou bezpečnost.

Stále probíhající bouřlivá debata o případném umístění amerického protiraketového systému naplno odhalila jisté slabiny v uvažování některých segmentů naší politické scény. Prapodivné resentimenty a ideologické vazby v nich vítězí nad realistickým zvažováním argumentů pro a proti. Celá tato diskuse se nezrodila z čistého nebe, ale v rozličných koncepčních podobách tu probíhala již řadu let a podíleli se na ní i někteří z těch, co dnes vedou v předkládání iracionálních tvrzení. Osobně se domnívám, že nejlepší by bylo, aby se prvky obranného systému rozdělily mezi obě oslovené země - tedy mezi Českou republiku a Polsko.

Ať se tato situace vyvine jakkoli, můžeme si být jisti, že se nakonec Evropa budování nějakého podobného protiraketového systému nevyhne. Narůstá totiž počet zemí s militantními totalitními režimy, které disponují raketovými nosiči a jednou mohou

vlastnit i nukleární hlavice. Jakkoli se nám to může nelíbit, nezdá se, že by mezinárodní společenství dokázalo podobný vývoj zastavit. Touto závažnou hrozbou se dnes zabývá i NATO, které si nechalo vypracovat studii o proveditelnosti protiraketového obranného systému. Současně je pravda, že by nám Spojené státy mohly vnitropolitickou diskusí o obranném systému ulehčit například odstraněním takové zjevné nespravedlnosti ve vzájemných vztazích, jakou je vízová povinnost.

Evropské sousedství

Třetí prioritou naší zahraniční politiky jsou vztahy v evropském sousedství, případně našem východním sousedství. Jde především o oblast Balkánu a východní Evropy - teritoria, v nichž máme významné historické vazby a výrazné ekonomické zájmy. Tradiční styky se mimo jiné projevují i tím, že tyto země jsou hlavním investičním cílem českých podnikatelských subjektů. I kdybychom odhlédli od těchto vazeb, ryze praktická úvaha nás vede k zájmu o co největší klid a dynamický ekonomický rozvoj v těchto regionech. Nedojde-li na našem kontinentu k žádným zásadním otřesům, měly by se tyto země vyvíjet dlouhodobě podobným způsobem, jak tomu bylo ve střední Evropě. Tento zájem nás vede k tomu, že právě v těchto regionech jsme otevřeli či otvíráme nové zastupitelské úřady.

Jsem rád, že se česká zahraniční politika pečlivě zabývala vývojem na Ukrajině, který mohl mít podstatný dopad pro nás a naše okolí. Angažovali jsme se v "oranžové revoluci", ale bohužel po jejím vítězství jsme zbytečně dlouho váhali s aktivními oficiálními kroky. Tato skutečnost obzvláště vynikne ve srovnání s tím, jak tehdy jednalo Polsko. Z této zkušenosti bychom se měli poučit a příště v oblastech, kde se něco dramatického děje, nejednat "úřednický" opatrně, ale zkusit ofenzivně "nastoupit" do otevírajícího se prostoru. Chceme se angažovat v Srbsku, Bosně a Hercegovině, Makedonii, Moldavsku a Gruzii či prosazovat demokratické změny v Bělorusku. Mohli bychom se také zapojit do řešení některých "zamrzlých" konfliktů v zemích na východ od nás.

Tradičním partnerem pro českou zahraniční politiku zůstává samozřejmě Rusko. V přístupu k němu však klademe důraz na vyváženost, pragmatičnost, opatrnost, ale současně i aktivitu. Nedávný summit G-8 opět připomněl jednu z největších výzev, před nimiž Evropa stojí, a to energetickou bezpečnost. Ta má mnoho co do činění s dodávkami surovin právě z Ruska. Jde o velice citlivou záležitost a je nutné hledat taková řešení, která by vyvažovala všechna možná rizika a nenahrazovala závislost na jedné zemi závislostí jinou. Toto téma a jeho dlouhodobé koncepční řešení zůstává jedním z hlavních úkolů současné české diplomacie.

Ekonomická diplomacie

Tato oblast není prioritní jen kvůli případným ziskům, které přináší. Spolu s obchodem a ekonomickou spoluprací se totiž šíří i politické formy a způsob života. Neplatí to samozřejmě všude, ale posilování vzájemné ekonomické provázanosti může pomoci snižovat napětí a riziko konfliktů mezi těmi státy, které se na něm podílejí.

Česká republika navíc na zahraničním obchodu závisí více než jiné, s námi srovnatelné země. Uzavření uprostřed kontinentu a bez významných surovinových zdrojů generujeme velikou část našeho hrubého domácího produktu právě obchodní činností. Rozloha naší země samozřejmě omezuje naši schopnost angažovat se ve světě, musíme si proto vybrat jen některé regiony, v nichž se budeme profilovat. Jde

především o východní a jižní Asii - například Čína, Vietnam, Indie, v Jižní Americe je to Brazílie, nezapomínáme však ani na některé africké státy.

V globalizovaném světě a éře internetu také končí éra tradiční, utajované, metternichovsky pojaté diplomacie. Naopak roste úloha veřejné diplomacie a s ní spojená schopnost rychlé a otevřené komunikace. S tím souvisí i schopnost státní propagace - tedy systematické budování obrazu České republiky ve světě. Ministerstvo zahraničních věcí má v této oblasti zásadní koordinační postavení. Naše země až donedávna těžila z obrazu pokojné sametové revoluce, popularity střední Evropy a našeho hlavního města. Dnes se zdá, že toto výsluní, na kterém jsme se zdarma vyhřívali, pomalu končí. Konkurence v oblastech jako cestovní ruch je obrovská. Měli bychom proto více investovat do propagačních aktivit, českého brandingů a lépe koordinovat doposud hodně roztříštěné a nesourodé aktivity.

Lidská tvář České republiky

Na závěr jsem si nechal nejméně nápadnou, ale přesto důležitou prioritu MZV, kterou jsem pro nedostatek lepších slov nazval lidskou tvář. Chceme podporovat šíření demokracie a lidských práv ve světě, a to nejen z nějakých idealistických pohnutek. Demokracie totiž spolu válčí jen výjimečně. Naopak země, které potlačují lidská práva doma, mají tendenci toto zlo vyvážet do ostatního světa. Pro zemi, v níž si většina obyvatel stále ještě pamatuje, jaké to je žít v totalitním režimu, a která byla v době vlastní nesvobody odkázána na pomoc zvenčí, je rozvojová a humanitární pomoc také morálním závazkem.

Se zlepšováním naší ekonomické situace a s členstvím v Evropské unii se stále zvyšuje částka, kterou poskytujeme v rámci zahraniční rozvojové spolupráce. V současnosti jsme v čele nových členských zemí a toto postavení bychom si chtěli udržet. Bylo správné, že si MZV pro pomoc stanovilo omezenou skupinu zemí, s nimiž máme buď tradiční vazby, nebo nás zajímají z jiných důvodů. To nám umožňuje omezené prostředky vynakládat efektivněji.

Obsah:

PREZIDENT ČESKÉ REPUBLIKY	1
PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY SENÁT	13
VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY	18
MINISTERSTVO ZAHRANIČNÍCH VĚCÍ	21

Není-li u jednotlivých příspěvků uvedeno jinak, bylo použito informací ze zdrojů ČTK

ISSN 1210-5600

Zahraniční politika České republiky – Dokumenty.
Vydává odbor administrativy a zpracování informací
Ministerstva zahraničních věcí ČR, Praha.
Odpovědný redaktor PhDr. Vladimír Chaloupka